

چاپ قرآن با دغدغه معرفی بانوان هنرمند ایرانی

چاپ یک نسخه خطی قرآن به دست خط مریم نائینی که در دوره ناصرالدین شاه قاجار کتابت شده، دغدغه‌ای است که این بار معصومه‌آباد را پس از تاکید رهبر معظم انقلاب مبنی بر عرضه گنجینه الماس‌های درخشان اسارت در قالب «من زنده‌ام»، به این سمت و سو سوق داده است.

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، اکثر مردم کشور ما معصومه‌آباد را به عنوان یکی از اعضای شورای شهر می‌شناسند که البته طی سال‌های اخیر، خاطرات دوران اسارت خود به دست نیروهای رژیم بعث را در قالب کتاب «من زنده‌ام» به بازار نشر عرضه کرد که بعد از مدتی، مزین به تقریظ رهبر معظم انقلاب شد. این بانو در اقدامی نوین، این بار در تلاش است تا نسخه خطی یک قرآن را که متعلق به دوران قاجار است، به چاپ برساند؛ در همین رابطه گفت‌وگویی با وی داشته‌ایم که متن آن از نظرتان می‌گذرد؛

- متوجه شدیم که درصدد هستید یک نسخه خطی قرآن که متعلق به دوران قاجار است را به چاپ برسانید. لطفاً بفرمایید که چه عاملی سبب شد که به انجام این کار مبادرت کنید؟

این نسخه خطی اثر یک بانوی هنرمند ایرانی است که آن را در موزه گلستان دیدم و به این فکر افتادم که آن را به چاپ برسانم؛ زیرا معتقد هستم که برای ایجاد زیرساخت‌های معرفی زن امروز و معاصر به نسل فردا، نیازمند آن هستیم که سابقه زنان مسلمان دوره‌های گذشته و آثار ماندگار آنها را بشناسیم و معرفی کنیم. بر این اساس در یکی از جستجوهای کتابخانه‌ای، به این اثر ارزشمند برخورد کردم که توسط مریم نائینی خوشنویسی و کتابت شده است.

به نظر من این کار ارزشمند و فاخر است و به عنوان یک اثر حائز اهمیت قابلیت آن را دارد که به نسل امروز معرفی شود. نباید تصور کنیم که نگهداری از نسخ ارزشمندی که در سال‌ها و قرن‌های گذشته کتابت شده‌اند، تنها اقدام اثرگذار در این رابطه است، بلکه باید آنها را معرفی کنیم.

به همین منظور تلاش کردم تا با مسئولان سازمان میراث فرهنگی کشور، موزه گلستان و ... به‌ویژه احمد مسجدجامعی که زحمات بسیاری را در این رابطه متحمل شد، این کار را انجام دهم. آقای مسجدجامعی، در اکثر روزهایی را که به موزه گلستان می‌رفتم، همراهی می‌کرد تا این موضوع را به صورت جدی پیگیری کنیم و به نتیجه برسانیم.

- این قرآن دارای چه ویژگی‌هایی است که توجه شما را به خود جلب کرده است؟ آیا در بررسی‌های خود به شخصیت‌های دیگری به غیر از نائینی که قرآن را کتابت کرده باشند نیز برخورد کرده‌اید؟

زنان با وجود محدودیت‌ها و موانعی که برای آنان در جامعه وجود داشته است، توانسته‌اند طی همه دوره‌های مختلف در سطوح متفاوت فعالیت کنند و این فعالیت با هنر درآمیخته بود؛ به این معنی که هنر در ذات زیبایی شناسانه زن وجود داشته است و این رویکرد برای من حائز اهمیت بود که در دوره قاجار که پادشاهان به زن‌بارگی و بسیاری از رفتارهای خارج از شئون مشغول بودند، زنانی وجود داشتند که اوقات فراغت خود را صرف کتابت قرآن می‌کردند.

این قرآن به عنوان یک اثر ماندگار و معنوی در دوره قاجار، بسیار جالب توجه بود. بعد از بررسی‌های دیگر متوجه شدم که به غیر از مریم نائینی، زنان دیگری نیز بوده‌اند که با مخارج روزانه خود مرکب و قلم تهیه کرده و قرآن را کتابت می‌کردند که از آن جمله می‌توان به ضیاءالسلطنه و امرسلمه اشاره کرد که از خوشنویسان دوران قاجار بوده‌اند.

بر همین اساس به نظر من قرآن به خط مریم نائینی یک بازگشت به گذشته است که پیشینه خود و زنانی را که این دست آثار را کتابت کرده‌اند ببینیم. پاداش زحمات این افراد آن است که نسبت به چاپ قرآن‌های کتابت شده آنان اقدام شود تا علاوه بر اینکه به عنوان قرآنی که در دسترس مردم قرار می‌گیرد، به عنوان یک اثر موزه‌ای نیز مورد توجه باشد.

- برای چاپ این قرآن تاکنون چه مراحل را سپری کرده‌اید؟

این قرآن را برای تصحیح به سازمان دارالقرآن الکریم فرستادم. مشکلاتی در این قرآن به دلیل گذر زمان ایجاد شده بود که از آن جمله می‌توان به از بین رفتن اعراب کلمات و یا جایجایی آنها اشاره کرد. همچنین برخی از خطوط روی یک سطر و سطح نبودند. این مشکلات نشان از دست‌نویس بودن اثر دارد.

هماکنون در تلاش هستیم تا یک قرآن بی‌غلط را به چاپ برسانیم. ممکن است برخی از آیات دو بار نوشته شده باشند یا برخی کلمات از قلم افتاده باشند که این موارد باید مورد اصلاح قرار گیرد تا بتوانیم یک قرآن بی‌غلط را به صورت موزه‌ای در اختیار مردم قرار دهیم. این کار به منظور آشنایی با شخصیت زنان مسلمان در گذشته ایران زمین است.

- این قرآن دقیقاً متعلق به دوره کدام یک از شاهان قاجار است؟

این نسخه خطی متعلق به دوره ناصرالدین شاه قاجار است که کتابت آن در این دوره آغاز شده و در سال ۱۳۰۲ به اتمام رسیده است.

- این قرآن به صورت فاکس میله چاپ خواهد شد؟

بله. کار عکسبرداری دیجیتال به پایان رسیده است. این کار بسیار سخت بود؛ چرا که آثار موزه‌ای در شرایط خاصی نگهداری می‌شوند و ورود به کتابخانه برای عکسبرداری از این نسخه مشکلات خاص خود را داشت.

- با چه محدودیت‌ها و حساسیت‌های دیگری در این حوزه برخورد کردید؟

سختی‌های رفت‌وآمد و مکاتبات اداری که از کارهای سخت به شمار می‌آمدند، قریب به یک سال طول کشید که خوشبختانه در سال گذشته این کارها صورت گرفت و کارهای دیگر مربوط به چاپ آغاز شد. البته تصمیم مربوط به چاپ این قرآن به سه تا چهار سال گذشته مربوط می‌شد. قرآن‌های مختلفی را از میان نسخ خطی مورد بررسی قرار دادم و در نهایت با مشورت‌هایی که انجام دادم به این تصمیم رسیدم که این قرآن را چاپ کنم.

- این قرآن هم‌اکنون در چه مرحله‌ای قرار دارد؟

اکنون تصحیح این قرآن در دست انجام است. طبق آنچه که سازمان دارالقرآن الکریم اعلام کرده است، تصحیح هر صفحه از این قرآن برابر ۱۲ ساعت زمان نیاز دارد.

- آیا موزه گلستان نیز در روند کار کمک کرده است؟

بله. همکاران مستقر در موزه کمک فراوانی کردند. از آنجا که این قرآن‌ها مربوط به قرون گذشته هستند، در شرایط خاصی نگهداری می‌شوند؛ بر این اساس عکسبرداری باید به صورتی انجام شود که آسیبی به به اثر وارد نشود؛ چرا که کاغذهای این قرآن بسیار نازک و ظریف هستند و امکان تورق صفحات آن به راحتی وجود نداشت.

- کار تصحیح این قرآن از چه زمانی آغاز شده است؟

این کار از اواخر سال گذشته آغاز شده است. بر این اساس بعد از مکاتبات، فایل اثر را به مسئولان سازمان دارالقرآن الکریم ارائه کردم و کار به سرعت در حال انجام است. مسئولان مرکز طبع و نشر قرآن در این راستا کمک فراوانی کردند که بتوانیم عکسبرداری لازم را به درستی و با حساسیت و دقت بالا انجام دهیم تا سبک و سیاق مناسب به کار گرفته شود و کیفیت مناسبی در اختیار ما فرار گیرد.

- آیا به غیر از مرکز طبع و نشر قرآن و سازمان دارالقرآن الکریم، نهاد دیگری نیز در این رابطه با شما همکاری داشت؟

بله. سازمان میراث فرهنگی کشور و مدیرکل موزه‌های این سازمان نیز همکاری تنگاتنگی با من داشتند.

- آیا طرح و نظری برای عرضه این اثر در مراکز مختلف دارید؟

اولین جایگاه معرفی این اثر کتابخانه‌ها هستند. فرهنگسراها، موزه‌ها و حتی سفارتخانه‌ها که بعد بین‌المللی دارند و بخش‌هایی که به جامعه بانوان منتسب هستند، نیز می‌توانند به عنوان مراکز هدف در نظر گرفته شوند.